

AZ OLVASÁSRA VONATKOZÓ MEGGYŐZŐDÉSEK ÉS A SZÖVEGÉRTÉSI TELJESÍTMÉNY ÖSSZEFÜGGÉSEI 3–5. OSZTÁLYBAN

Csíkó Csaba, Molnár Éva
SZTE Neveléstudományi Intézet

Kulcsszavak: olvasás, metakogníció

Kutatásunkban empirikus adatokkal közelítjük meg az olvasáskutatás egyik aktuális és fontos kérdését: Milyen szerepet játszanak az olvasásra vonatkozó tanulói meggyőződések a szövegértési teljesítmény alakulásában?

Az utóbbi évtized pedagógiai szakirodalmában két igen fontos modell született, amelyek a szövegértési teljesítményre ható tényezőket empirikus adatok segítségével igyekeztek feltárni. *Van Kraayenoord* és *Schneider* (1999) vizsgálatában 3–4. osztályos tanulók szövegértési teljesítményét regresszióanalízisek sorozatával két alapvető és kvantitatív szempontból is meghatározó tényezőre vezették vissza: az olvasás dekódoló készségeire és az olvasás metakognitív elemeire. Ez utóbbi tényező két mérőeszköz eredményeiből származott, amelyek egyike *Jacobs* és *Paris* IRA (Index of Reading Awareness) kérdőíve volt. A másik, kutatásunk szempontjából kiemelkedően fontos modell *Cromley* és *Azevedo* (2006) nevéhez fűződik. Vizsgálatukban 9. évfolyamos tanulók szerepeltek. Eredményeik szerint az olvasási stratégiák (az olvasás metakognitív elemei) az olvasás folyamatában megfogalmazott következtéseken keresztül, indirekt módon hatnak a szövegértési teljesítményre.

Vizsgálatunkban a Szegedi Tudományegyetem Oktatásméleti Kutatócsoportjának longitudinális mérésorozatában alkalmazott minta és mérőeszközök szerepelnek. Egyik mérőeszközünk a *Jacobs-Paris*-féle 20 ítemes IRA kérdőív magyar változata, amelyet 3., 4. és 5. osztályban is felmértünk, a másik mérőeszköz a kutatócsoport által kidolgozott szövegértés teszt, amelyet 4. osztályban alkalmaztunk. Elemzéseinkben a szövegértési teszt egy mérési pontja mellett az IRA kérdőívvel ehhez képest egy évvel korábban, azonos évben, és egy évvel később mért eredmények szerepelnek. Elemzéseinkben az a rész minta szerepel (N=3122), amelyről mindkét mérőeszközhöz (az IRA kérdőív esetében pedig mindhárom évben) vannak adatok. Elsőként az IRA kérdőív ítemei és a szövegértési teszt összpontszáma közötti korrelációkat számoltuk ki. A nagy minta miatt valamennyi érték szignifikáns, az értékük pedig 3. osztályban $-0,12$ és $0,29$ közötti, 4. osztályban $-0,12$ és $0,27$, 5. osztályban $-0,08$ és $0,26$ között alakult. Az IRA kérdőív ítemeinek a 4. osztályos szövegértési teljesítményre gyakorolt hatásának (megmagyarázott varianciájának) értékei: 3. osztályos kérdőív eredményeké 21%, a 4. osztályos eredményeké 25%, az 5. osztályos eredményeké 23%. Eredményeinek szerint a 4. osztályban mért szövegértési teljesítmény varianciájának 25%-át magyarázzák meg az olvasásra vonatkozó meggyőződések. A longitudinális vizsgálati elrendezés alapján az olvasásra vonatkozó meggyőződések nagyfokú stabilitása mutatható ki. Adataink alapján lehetővé vált annak elemzése is, hogy a 3. osztályban az olvasásra vonatkozó meggyőződések közül melyik bizonyul a későbbi szövegértés-teljesítmény előrejelzőjének; előadásunkban részletesen elemezzük ezeket az itemeket (a 12., 18. és 15. sorszámúakat).

A kutatás az SZTE Oktatásméleti Kutatócsoportja és az OTKA 63360 sz. projektje támogatásával valósult meg.